

Infoblad Toekomstmeter ‘Geef het goede voorbeeld’ en de CO₂ prijs

Locatie: het gemeentehuis.

Aanwezig: Twee ambtenaren en twee grootouders.

De ambtenaar die de vragen van de Toekomstmeter voor de wethouder beantwoordt heeft een paar vragen. “We zijn bijna klaar met de vragenlijst van de toekomstmeter”, zegt de jongere ambtenaar, de coördinator duurzaamheid. “Mooie lijst hoor... lastig soms. Maar het is ook goed om alles op een rij te krijgen.” “Er zijn natuurlijk wel vragen of onduidelijkheden. We maken er een toelichting bij voor de wethouder en lopen vast op het hoofdstukje ‘Het goede voorbeeld’.”

Dat was ons van te voren al medegedeeld. De gemeente begrijpt niet wat ze met de CO₂-prijs moeten. Wij zijn zelf geen experts op dit gebied. Later, als de enquête is ingevuld en de scores zijn duidelijk gaan we met de wethouder praten over de uitkomst. Nu hebben we iemand meegenomen. Thijs belt via zoom in. Die weet wel hoe de vragenlijst tot stand is gekomen. Kunnen wij ook weer wat bijleren over de CO₂ prijs. We klappen de laptop open en na een paar minuten hebben we contact.

De oudere ambtenaar pakt de introductie op. “Ik ben de inkoopcoördinator van de gemeente, dus dat hoofdstukje komt voor een deel op mijn bord. De vragen over de doelen van onze eigen organisatie (vraag 2a) en de algemene doelen voor inkoop en aanbesteding (2b1) zijn helder. Maar dan gaat het ingewikkeld worden. U vraagt naar het gebruik van de CO₂-prijs. Eerst in de maatschappelijke kosten en baten afwegingen en verderop in onze aanbestedingen en inkoop. Daarbij vraagt u welke CO₂ prijs we hanteren.” Papieren schuiven, men kijkt ons ernstig aan. “We hebben twee vragen. Hoe u denkt dat we die CO₂ prijs in onze planning en aanbestedingen praktisch kunnen inzetten. En hoe rechtvaardigt u dan de hogere kosten voor de samenleving?”

We bedanken de betrokken ambtenaren eerst voor de uitnodiging. We zijn zelf geen specialisten en kijken verwachtingsvol naar de laptop. Ook Thijs bedankt de ambtenaren. Het is super om zonder reistijd toch even bij zo’n bijeenkomst te kunnen zijn laat hij weten.

“De overheden zijn de grootste inkopers van Nederland”, zo start hij. “Ze hebben al decennia geleden afgesproken duurzaam in te gaan kopen. Alleen... en daar gaat de toekomstmeter over... ontbraken concrete en meetbare doelen en stevig instrumentarium. Dus in veel gevallen bleef dat duurzaam inkopen bij een mooie intentie.”

“Dat verandert”, zo vervolgt Thijs, “als de kosten van vervuiling in het product worden meegewogen. Elke ton CO₂ die uitgestoten wordt voor het product of de dienst krijgt een prijs. Die CO₂-prijs weegt mee in planvorming of selectie van leveranciers of bouwbedrijven. Daarmee kunnen duurzame producten, zoals recycled asfalt of bouw materiaal dat van natuurlijke materialen is gemaakt, beter concurreren. Bij de aanbestedingen van wegen of bruggen wordt dit al veel toegepast.”

“Ho”, zegt de inkoopcoördinator, “als je dat doet, wordt toch alles veel duurder. Want doordat nu CO₂ in de prijs wordt verdisconteerd kunnen duurdere, maar duurzame producten concurreren. Met zo’n hoge CO₂ prijs gaat dat enorm in de papieren lopen. Wie gaat dat betalen?”

“Dat zou zo kunnen zijn”, reageert Thijs. “Eerst even over de aanbesteding: Als je in je selectie voor aanbiedingen bij een aanbesteding de CO₂ kosten meetelt dan hoef je die kosten in de werkelijkheid niet in rekening te brengen. Je maakt het een factor in je besluitvorming waarbij de (door hoge CO₂ emissies) dure producten afvallen. De meest duurzame aanbesteding kan dan winnen. Het zijn dus fictieve bedragen die je in je beoordeling mee weegt maar in de werkelijkheid niet afreken. Tussen die duurzame aanbesteders bestaat ook concurrentie terwijl CO₂ maar een deel van de prijs bepaalt. Dus de aanbesteders doen hun best om een scherp aanbod te maken. Misschien dat er enige kostenverhoging is, omdat het duurzame product toch wat duurder blijkt te zijn, maar het zal in de praktijk niet verschrikkelijk veel schelen.” “Ten tweede”, zo vervolgt Thijs, “zijn die CO₂-kosten natuurlijk ook een berekening van de werkelijke schade als gevolg van klimaatverandering. Bijvoorbeeld de kosten van rampen als bosbranden, extreme droogte, overstromingen of hittegolven. Die last groeit in de loop van de jaren. Onze kinderen en kleinkinderen zullen die zeker dragen. Dus als je die CO₂ prijs niet mee wilt rekenen dan wentel je die kosten simpelweg af op je kinderen en kleinkinderen. Ik kan het ook omdraaien door de wedervraag te stellen of jullie bereid zijn schade van het gemeentelijk handelen af te wentelen op onze kinderen en kleinkinderen?”

De inkoopcoördinator lacht. “Nou .. dat vind ik een goede vraag voor de politiek! Ik kan die redentatie goed volgen en de wedervraag klopt. Dat zou moreel en ethisch onjuist zijn. Je zou die kosten niet moeten afwentelen. Een kwestie van fundamentele mensenrechten. Maar nu die planning of onze kosten baten analyses. Hoe werkt CO₂ beprijzing daar?”

“Dat is misschien een belangrijker onderwerp dan de CO₂ beprijzing die je rekent bij aanbestedingen”, reageert Thijs. “Want grote projecten en programma’s vragen een lange voorbereiding en als eenmaal besloten is om bijvoorbeeld een weg aan te leggen of een gebouw te slopen heb je nog maar beperkte invloed op emissies. Juist in de plan- en ontwerpfase is CO₂ beprijzing heel wezenlijk. Dan is het de vraag met welke prijs je gaat rekenen. Het meest logische, zo vinden wij, is om met de maatschappelijke kosten van CO₂ emissies te rekenen. Dus wat zijn de gevolgen van zaken als overstromingen, droogte, bosbranden, voedseltekort, gezondheid die aan die klimaatverandering zijn verbonden? Voor ons zijn die misschien nog niet zo hoog want we leven in een welvarend en goed beschermd landje. Maar onze kinderen en kleinkinderen zullen de rekening betalen. Terwijl we zien dat in andere landen, denk maar aan overstromingen in Pakistan of extreme droogte in SubSahara Afrika waar nu al grootschalige schade gevoeld wordt.

Voor ons, als Grootouders voor het Klimaat, is dit wel een heel relevant verhaal. Juist die afwenteling op onze kinderen en kleinkinderen is de reden van ons bestaan als organisatie. Een heldere CO₂ prijs is dan van belang. We willen graag weten of andere overheden dit soort zaken wel in beeld hebben. Dat zou helpen.

Thijs vervolgt. “Het Duitse milieuministerie heeft zich die vraag ook gesteld en heeft daarop, heel neutraal, twee scenario’s uitgewerkt. Eentje waarin de politiek kiest voor de route om via snelle economische groei uit de klimaatcrisis te komen. Dat is natuurlijk een wensbeeld van veel politieke partijen. Maar ze hebben ook het scenario uitgewerkt waarbij die groei het antwoord niet is en deze generatie vol aan de bak moet. Dat lijkt, gezien de opgave die we hebben, een realistischer beeld.

Het is deze generatie is die de klimaatcrisis nog enigszins in de hand kan houden. Als de huidige generatie haar verantwoordelijkheid neemt kom je – ook volgens de berekening van het Duitse milieuministerie – uit op 700 Euro per ton CO₂.”

De inkoopcoördinator knikt. “Het is een enorm bedrag en ik ontvang graag wat achtergrondmateriaal. Stel dat we dat in onze planningsinstrumenten verwerken, dan verandert er veel. Fijn dat er medeoverheden zijn die dit soort berekeningen hebben gemaakt. Het is logisch dat we onze verantwoordelijkheid nemen. Maar in een berekening die jullie voor de provincie Utrecht maakten komen jullie op bijna 900 Euro per ton CO₂. Hoe zit dat?”

“Dat is eenvoudig”, geeft Thijs aan. “We lopen grote risico’s. Zo kan de warme golfstroom stilvallen. Weersextremen nemen dan radicaal toe. We krijgen die golfstroom niet zomaar weer op gang, dus onze kinderen en kleinkinderen zullen daar dan zeker de gevolgen van ondervinden. Door het smelten van permafrost komt methaan vrij dat een sterk broeikasgas is. Daardoor versnelt de klimaatcrisis zich. Dat gebeurt ook bij het smelten van poolijs dat nu als een reflector van zonlicht functioneert. Het donkere zeewater dat ervoor in de plaats komt absorbeert veel meer zonlicht waardoor het sneller op warmt. Smelten van zeeijs heeft dus een extra opwarmend effect. Het zijn ‘tipping points’ die we niet in enkele generaties kunnen terugdraaien. Het zijn dus enorme risico’s die we met een beperkte risico-opslag van 25% in de CO₂ prijs waarderen. Zoals economen altijd risico’s in prijzen verwerken. Dan kom je snel boven de 900 Euro/ton CO₂ uit.”

Buiten is het inmiddels donker geworden en de kantoortuin loopt leeg. De milieucoördinator bedankt het gezelschap. “We zullen nu ook de laatste vragen beantwoorden. Dat is ook een mooie basis voor een gesprek met de wethouder. We ontvangen graag meer achtergrondmateriaal zodat we in gesprek kunnen gaan over hoe we met een CO₂ prijs aan het werk kunnen. Ik begrijp dat er meer gemeenten mee bezig zijn en misschien kunnen we die kennis van anderen goed gebruiken”.

Wij bedanken de ambtenaren en Thijs. Misschien een beetje duizelig van alle informatie krijgen we de eerste achtergrondstukken van Klimaatverbond Nederland in onze mailbox al binnen.

Kijk ook op: <https://klimaatverbond.nl/ons-werk/co2-beprijzing/>